

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 32/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd

Till arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 11 oktober 2000 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd (RP 159/2000 rd) till arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande om ärendet till arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Pasi Järvinen, arbetsministeriet
- juris doktor, docenten Liisa Nieminen
- chefsforskare Maija Sakslin.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande av professor Raija Huhtanen. Utlåtandet har fogats till utskottets handlingar.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i lagen om arbetsmarknadsstöd. För att stödja sysselsättningen av dem som har rätt att få arbetsmarknadsstöd och för att ersätta de kostnader som mottagandet av arbetet medför skall arbetskraftsbyrån kunna bestämma att arbetsmarknadsstödet i högst två månader betalas ut som resebidrag under anställningen. Enligt propositionen måste den som får resebidrag ta ett heltidsarbete utanför sin pendlingsregion.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2001.

I avsnittet om lagstiftningsordningen bedömer regeringen propositionen utifrån jämlikhetsbestämmelserna och diskrimineringsförbudet i 6 § grundlagen. Enligt motiveringen kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock viktigt att utlåtande inhämtas av grundlagsutskottet, eftersom det här är fråga om lagstiftning som i sak hör nära samman med grundlagen.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

6 § grundlagen

Enligt lagförslagets 12 d § 1 mom. kan den som får eller har rätt att få arbetsmarknadsstöd och som ingår ett arbetsavtal och tar emot heltidsarbete i minst sex månader få behovsprövat resebidrag. Förslaget är av betydelse med avseende på 6 § grundlagen, eftersom bara de arbetslösa som omfattas av arbetsmarknadsstödet kan få resebidrag. Det nya resebidraget gäller således inte de arbetslösa som får grunddagpenning inom ramen för utkomstskydd för arbetslösa eller inkomstrelaterad dagpenning, om de på grund av sin ålder inte har rätt att få arbetsmarknadsstöd.

Arbetsmarknadsstödet är en ogynnsammare stödform för arbetslösa än arbetslöshetsdagpenning, framför allt på grund av att det är behovsprövat. Därför kan utskottet omfatta regeringens uppfattning att de arbetslösa som får arbetsmarknadsstöd har sämre möjligheter att betala kostnaderna för arbetsresor än de som har rätt att få dagpenning. Av denna anledning anser utskottet att 6 § grundlagen tillåter att rätten till resebidrag bara kopplas ihop med arbetsmarknadsstöd.

Samma konstitutionella bedömning gäller också den konsekvensen av propositionen att de unga arbetslösa som nu på grund av sin ålder inte får arbetsmarknadsstöd också blir utan resebidrag (GrUU 17/1995 rd och GrUU 17/1996 rd). På grund av propositionen särbehandlas unga visserligen ännu mer, men det föreslagna resebidraget utvidgar substansen i arbetsmarknadsstödet så lite att denna omständighet inte har någon betydelse med avseende på 6 § grundlagen.

Utskottet har noterat att de som i och för sig omfattas av lagen om arbetsmarknadsstöd särbehandlas på grund av 12 e § 1 mom. i det föreliggande lagförslaget. Enligt paragrafen betalas resebidrag inte ut på grundval av ett arbetsförhållande där arbetsgivaren har fått stöd från sysselsättningsanslag eller arbetsmarknadsstöd för lönekostnaderna. Den föreslagna begränsningen är en logisk konsekvens av sysselsättningsmålet för resebidraget. Med stöd av 18 § 2 mom.

grundlagen är det allmänna förpliktat att främja detta mål, alltså sysselsättningen (se GrUU 32/1997 rd). Begränsningen är därför inget problem med avseende på konstitutionen, anser utskottet. Det kan dock vara på sin plats att överväga hur lämpligt det är att göra en sådan skillnad, bland annat på grund av behovsprövningen av resebidraget.

19 § grundlagen

I motiveringen till lagstiftningsordningen framhåller regeringen att det arbetsmarknadsstöd som betalas för tiden i arbete (som resebidrag) inte skall betraktas som social trygghet vid arbetslöshet i den mening som 19 § 2 mom. grundlagen avser och som var och en skall ha rätt till. I detta sammanhang kan regeringens uppfattning anses berättigad eftersom ett villkor för resebidraget är att den arbetslöse skall ta emot heltidsarbete under minst sex månader. Detta innebär samtidigt att den risk som nämns i grundlagen undanröjs för en lika lång tid. Detta betyder nödvändigtvis inte att de så kallade aktiva förmånerna aldrig kommer att ha någon betydelse med avseende på 19 § 2 mom. grundlagen. Med avseende på tydligheten är det enligt utskottet otillfredsställande att arbetsmarknadsstödet delas upp i olika delar och att vissa av dem är direkt kopplade till skyddet för den grundläggande försörjningen enligt grundlagen och vissa inte.

21 § grundlagen

Med stöd av 30 § 6 mom. i lagförslaget får ändring inte sökas genom besvär i beslut som gäller arbetsmarknadsstöd som betalas ut som resebidrag. Ett undantag från detta är beslut om återkrav av arbetsmarknadsstödet. Med beaktande av att resebidraget är behovsprövat finns det ingenting att anmärka mot besvärsförbudet utifrån 21 § 1 mom. grundlagen, dvs. till den del besvärsförbudet hindrar den som är missnöjd med beslutet att gå till domstol (GrUU 12/1997 rd).

Med anledning av 21 § 2 mom. grundlagen framhåller utskottet att myndigheternas möjlighet att pröva behovet i sig inte undanröjer beho-

vet av rätt för de sökande att överklaga. Ju mer myndigheternas prövning kopplas till lagfästa villkor, desto större blir behovet att kontrollera myndigheternas verksamhet med hjälp av överklaganderätt för de enskilda. Detta är nödvändigt till exempel för att kontrollera att myndigheterna är rättvisa i sin verksamhet och för att säkerställa att lagen tillämpas på lika grunder. I lagförslaget är prövningen av resebidraget kopplad till vissa villkor. Dessutom räknas det i motiveringen upp en rad omständigheter som måste beaktas vid prövningen. När bestämmelserna är upplagda på detta sätt vore det enligt utskottet lämpligt att ytterligare utreda om möjligheten att överklaga kan öppnas.

12 e § 2 mom. i lagförslaget

I 12 e § 2 mom. föreskrivs att resebidrag inte betalas ut, om det arbetsförhållande som bidraget

baserar sig på redan har inletts. Av motiveringen framgår emellertid att en anställning kan börja utan att den arbetslösa riskerar att förlora bidraget på grund av ett bindande arbetskraftspolitiskt utlåtande som arbetskraftsmyndigheten redan har lämnat, även om folkpensionsanstalten inte har fattat något skriftligt beslut. Utskottet menar att lagtexten bör förtydligas för att detta bättre skall framgå.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför värdsamt som sitt utlåtande

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 20 oktober 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /fkf
Jouni Lehtimäki /saml
Johannes Leppänen /cent
Pekka Nousiainen /cent

Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Markku Rossi /cent
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
Ilkka Taipale /sd
ers. Jukka Mikkola /sd.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Jarmo Vuorinen.

